

REDNOSTVO ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (nakarna l. nadst.). Uradna ure za stranke so od 10. do 11. popoldne in od 6. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

AROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21.00, polletna K 10.80, četrtletna K 5.40, mesečna K 1.80; za Nemčijo celoletno K 26.40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36.—.

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. popoldne.

UPRAVNISTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II. in uraduje za stranke od 8. do 12. popoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petstvarica 30 vin., pogojen prostor, poslan v reklamo 40 vin. — Inzerate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštnine proste.

Stev. 729.

V Ljubljani, v soboto dne 8. novembra 1913.

Leto III.

Socialisti v italijanskih volitvah.

Rim, 4. novembra.

Med šušmarje meščanske politike se go-
pod Giolitti gotovo ne sme šteti. Njegova do-
sedanja sreča je bila izredno velika, in to po-
meni, da ima mož sposobnosti, ki jih zna tudi
krabiti. Njegovi oboževalci bi ga radi razgla-
sili za izredno genialnega moža; fraza ima v
Italiji še vedno jako velik pomen, in nemara ni
dežele, kjer bi bilo pretiravanje nekaj tako
vsakdanjega kakor tukaj. Tudi Giolittijeva že-
malnost je taka italijanska beseda, ki jo je treba
temeljito zmanjšati, da ostanejo tisti talenti, s ka-
terimi sedanji ministrski predsednik res razpo-
laga. Giolitti je mojster, ker bi se bil moral sicer
že davno posloviti; njegovo moštvo pa je
posebnega značaja in bi se dalo najbolje primer-
jati s spretnostjo krotica zveri. Njegov doseda-
nji uspeh je bil v tem, da je znal med in nad
meščanskimi strankami vihteti bič, obenem pa
jim nastavljati vabe. S to dvojno metodo brid-
kosti in sladkosti si je znal ustvariti večino, ki
je šla za njim čez drn in strn, vabljen z me-
dom in sladkorjem, ter gnana z bičem. Ta si-
stem navijanja je uničil skoraj vsako meščan-
sko opozicijo, tako da je imela vlada res proste
roke in je Giolitti lahko gospodoval bolj dikta-
torsko kakor konstitucionalno ministrsko. To,
da je zadnja zbornica sprejela celo volilno re-
formo, je bil nedvomno Giolittijev največji tri-
umf, kajti ta reforma ni imela v parlamentu ni-
kdar odkritosrčne večine; ali ministrski pred-
sednik je hipnotiziral meščanske stranke in jim
sugeriral, da jim mora prinesiti novi volilni za-
kon velikanske uspehe, o čemer je bil morda
sam prepričan.

Giolittijev talent, ki se sicer bivistveno ne
razlikuje od sposobnosti prebrisane meše-
taria, pa je porazno učinkoval v italijanski po-
litiki in v italijanskem strankarskem življenju.
Izbrisal je meje, ki jih rjejo načela in interesna
nasprotja med strankami, pomandral je pro-
grame, napravil je iz meščanskih strank meša-
nico, v kateri se ne loči črno od belega in
grenko od sladkega. Vsa načela buržvaznih
strank obstajajo le še v tem, da gledajo, kako
bi prišla do čim večjih grizljajev z vladne mize,
ali pa da jim vsaj drobtine ne bi ušle; zato pa
hočejo vladi zvost in vdano, s samozatajeva-
njem, katerega ne bi nihče prisodil njih izrazo-
vitemu egoizmu.

Pravkar izvršene volitve so nedvomno pri-
nesle nekaj izpremembe v situacijo. Pokazalo
se bo, kako dolgo bo še zadostoval Giolittijev
talent. Kajti vlada je sicer zmagala in njena ve-
čina bo tudi v novi zbornici znatna, če se gleda
na številke; vendar pa bo sestava parlamenta
precej drugačna, kakor doslej, in merodajno ne
bo tisto strankarsko razmerje, ki se pokaže pri
otvoritvi, ampak tisto, ki se sčasoma razvije.

Številna premoč Giolittijeve večine se ni-
kako ne sme precenjevati. Po vsej deželi so
kandidirali »ministerialni« kandidati in v mno-
gih krajih so bili tudi izvoljeni. Pomisleki pa na-
stanejo takoj, čim se vpraša, kakšen je pro-
gram teh ministerialnih ljudi. Tedaj se pokaže,
da ga ni. Vladne stranke, ki bi bila kandidirala
na podlagi gotovih jasno izraženih načel, ni bilo.
Med posameznimi skupinami, ki nastopajo ko-
likor toliko organizirano, so znatna nasprotja.
Velik del ministerialnih kandidatov pa bi se
edino pravilno označil, če se pravi, da obsega
divjake, ki bi šli vsak svojo pot, če bi bili pre-
puščeni vsak sebi. Spaja jih le to, da so pri-
pravljeni, za primerno plačo podpirati vlado.

Sedaj hočejo podpirati Giolittijevo vlado,
kakor je pri volitvah Giolitti podpiral njihove
kandidature. Ali kar je sedaj, ne velja brezpo-
godno za vse čase in za vse prilike. Če bi imela
večina svoj program in bi šla za Giolittijem
zato, ker ga izvršuje, bi bila stvar zelo eno-
stavna. Toda Giolitti ne vprašuje za namene
in cilje drugih, marveč potrebuje gardo, ki gre
slepo za njim. Zato jo tudi plačuje, kakor pač
more. Zoldnerji, ki se prodajajo, pa hodijo k
onemu, ki more plačevati. Dokler ima Giolitti
mošnjo v roki, so v njegovem taboru; čim bi se
izkazalo, da je ali da bo kdor drugi boljši pla-
čnik, obrnejo Giolittiju hrbet, pa odidejo v druge
šotore.

To bi delalo ministrskemu predsedniku
malo skrbi, ker itak pozna kvaliteto svoje vojs-
ke in ve, da mu ne sledi iz ljubezni; če bi bil
še vedno skoraj absoluten gospod v zbornici,
bi mu bilo popolnoma vseeno, kakšen da je zna-

čaj njegovih opred. Ali med njimi so radikalci,
med njimi so tudi konstitucionalni liberalci.

Radikalci imajo štiri ministre v Giolittije-
vem kabinetu; ali razmerje med njimi in mini-
strskim predsednikom je tako, da se vsak po-
znavelec položaja čudi, kako da morejo prena-
šati Giolittijevo nenavadno in naravnost provo-
katorično brezobzirnost, ki se nikakor ne
skriva, ampak se ne ustraši niti žalitve radi-
kalne stranke, kakor se je spomladi pokazalo
v zbornici. Radikalci so radi pri koritu; toda
rajši kakor peto kolo na Giolittijevem vozu bi
bili sami vozniki. Na to pač ne morejo misliti,
da bi sestavili svojo vlado iz svoje večine.
Vpraša se pa, kako je s konstitucionalisti. V vo-
lilni boj so šli popolnoma desorganizirani. Kot
stranka niso niti nastopili. Doslej se tudi ne
more natančno reči, koliko jih je izvoljenih, ker
se ne ve, kdo se jim prišteva. Vsekakor pa jih
je toliko, da se zdaj lahko ustanove kot stranka,
če imajo še kaj volje za življenje in če najdejo
med sabo potrebno energijo.

Zahvaliti imajo svoje uspehe pač tudi kon-
stitucionalci v prvi vrsti Giolittiju. Kajti on ni
bil izbirčen. Podpiral je meščanske kandidate
ne glede na stranko, ker mu ni bilo niti kaj le-
žeče na tem, da bi se jasno izražala strankar-
ska načela. Želel je, da se prepreči socialisti-
čen uspeh, ne pa da zmagajo gotovi politični
principi. Čim manj je tega v parlamentu, tem
ljubše mu je. Tako so bili z njegovo pomočjo
izvoljeni elementi, ki so pripravljeni, da ga za-
puste, čim se pokaže prilika, da morejo to sto-
riti z dobičkom.

Mogoča je postala za enkrat meščanska
opozicija. To pa je za začetek dovolj, kajti to
je že privlačna točka, na katero gledajo v vladni
večini vsi matematičarji, kadar ni na starem
mestu več dovolj profita. To, da nastopijo v
parlamentu zopet stranke, da se bo v zbornici
zopet kaj slišalo o programih, da bo tuptam
kdo celo kaj povedal o načelih, je glavni in od
Giolittija povsem nepričakovani uspeh teh vo-
litev. Za trenotek pomeni volilni rezultat Gio-
littijevo zmago, za bodočnost pa tiči v njem že
diktatorjev poraz.

Drugi enako veliki pomen teh volitev pa
je ipredni socialistični uspeh. Ta se izraža pred
vsem v številkah. V zadnji zbornici so imeli
socialisti 25 mandator, sedaj jih imajo 52, več
kakor dvakrat toliko torej. Ta velika pomno-
žitev je presenetila vse v deželi. Giolitti sam
je računal z gotovim porazom. Zato so bili
buržvazni kandidati povsod, kjer se je bilo bati
socialistične zmage, deležni vse vladne moralne
in materialne podpore, tudi če niso bili Gio-
littiju sami po sebi simpatični. Izključitev reformi-
stov iz stranke je posebno povzdignila Gio-
littijeve nade; prepričan je bil, da bo razkol ško-
doval obema, zlasti pa marksistom. Da bi si-
gurneje dosegel ta cilj, je izvel vse registre
nacionalizma in šovinizma. Afričanska vojna in
to kar imenujejo pridobitve v Libiji so morale
služiti za agitacijo, medtem ko so socialisti de-
nuncirali kot izdajalce in sovražnike domovine.

Zdaj pa se je zgodilo, da so ravno oficijelni
socialisti, ki so povsod z največjo odločnostjo
in odkritostjo nastopili proti vojni in žigosali
afričansko pustolovščino, dosegli sijajno zmago.
Nasprotnikom pa ne ostane niti izgovor, da je
socialistom pomagalo analfabetstvo, kajti naj-
večji rdeči uspehi so v najnaprednejših delih
dežele, v gornji Italiji in v velikih mestih, me-
dtem ko so se ravno meščanski ministerialci re-
dili od zaostalosti, od analfabetstva, kar privede
enkrat do zmage, ne daje pa trajnih uspehov.

Podcenjevati tudi ni uspeha reformistov,
ki štejejo danes 23 mandator proti prejšnjim
petnajstim in ki so pomnožili svoje število na
račun najzvestejših ministerialcev v južni Ita-
liji in na Siciliji, kjer so smatrali svoje mandate
za neizpremenljivo posestno stanje.

Razum oficijelnih socialističnih kandidatov
so bili izvoljeni še trije neodvisni in dva sindi-
kalista. Ali brez obzira nanje se je socialistična
frakcija tako utrdila, da bo njen vpliv v novi
zbornici velikega pomena. Načlen socialistična
opozicija, s katero ne bo mogla vlada delati no-
benih kupčij, bo preprečila marsikateri napad
na delavske pravice. Vzpodbuda pa bo dobila
tudi meščanska opozicija, ako bi imela volje za
delo. Tako pomeni socialistični uspeh preobrat
v parlamentu in začetek novega razvoja.

Je do gotove stopnje formalna naprava. Ne-
razrušljivi temelj ustavnega življenja tvori
ustavno mišljenje volilcev, tvori njihovo znanje
o stvarih, ki se dogajajo v državi, tvori, tako
bi skoraj lahko rekli, njihov dober spomin za
številke in dejstva, v katerih se prikazujejo.
Če pa velja ravno nasproten slučaj, če le kuga
malenkostnih osebnosti, senzacija, čenčarije
prevladujejo javno mnenje in če je »Kronen-
zeitung« duh meščanstva, tedaj ne napravi
deset parlamentov nobenega parlamentarizma
in vojna uprava dela le, kar sme delati, kakor
hitro izvaja sklepe in nevednosti in nezani-
manja meščanskih in malomeščanskih množic.
Z izredno predrznostjo nastopa sedaj,

585.000 mož,

naj znaša v bodoče mirovno stanje, 538.000
številko onih, ki bodo služili po dve leti in tri
leta v prezenčni službi! Kaj bolj nezaslišanega
si ne moremo predstavljati, to je celo več, ka-
kor so upali zahtevati v Nemčiji. Staro čveka-
nje o voljaško zaostali Avstriji je bajka. Če
postane nova predloga zakon, tedaj bomo iz-
vzemši Francoske,

država, ki je v vojaškem ozlru vse prehitela.

O teloščni pomnožitvi nemške armade so
dejali, da je nezaslišana. Nemška predloga je
povišala mirovno stanje armade na 661.000
mož; da šteje, všteti oficirje in podčastnike,
800.000 mož, to ne dokazuje nam prav nič;
oficirji in dalje službojoči podčastniki ne tirajo
od ljudstva krvnega davka, temveč le denarni
davek. Ampak krvni davek nemškega ljud-
stva je tudi po tej zadnji nezmerni pomnožitvi
armade še vedno manjši kakor en procent,
medtem ko presega po novi predlogi

krval davek pri nas en procent avstrijskega
prebivalstva.

Avstrija je posekala torej najbolj vojaško
državo na svetu. Zmagali smo pri dirki; ali na
desno in levo bodo obležali ob tej dirki vsi pri-
dobivaloči stanov v tej državi.

Kljub temu pa ni zaostal na Avstrijskem
denarni davek za krvnim davkom; denarni
davek ni odvisen od poslanske zbornice, tem-
več od delegacij. Leta 1911. je bil v delega-
cijah velik vzgon ministrov. Vojni minister,
admiral Montecuccoli, Bienerth, finančni mi-
nister Meyer — vsak je pel svojo pesemco in
vsaka je izzvenela v refren: »Prisegli smo,
leta 1910. smo prisegli, da ne bomo potrebo-
vali pri Bgu in vseh sventikih nič več kakor
100 milijonov trajnih in 100 milijonov enkratnih
izdatkov.

Naši zastopniki v delegacijah so takrat
dejali, da vojni upravi ni preveč verjeti, ker
ima vojna uprava to prijetno lastnost, da
sklepa vsak proračun s 25, v najboljšem slučaju
z 12 milijoni naknadnega kredita. Ali nihče se
ni zmenil za opomine, prisegajočim so blaženo
in polni upanja zaupali. Sto milijonov trajnih,
sto milijonov enkratnih izdatkov, razdeljenih
na obroke do 1915! Te številke so spravili
izrecno v stik z novo brambno predlogo in iz-
rečno so poudarjali, da obsegajo v bistvu
stroške predloge. Ali čez nekaj mesecev smo
dobili zakonski načrt in brali smo, da 65 mi-
lijonov od onih sto, namenjenih za brambno
predlogo, ne bo zadostovalo, da bo treba po
l. 1915. oddati še 25 nadaljnjih milijonov k traj-

Dnevne beležke.

— Deželnozborske volitve se bližajo in na-
lagajo delavstvu od dne do dne resneje dolž-
nost, da napro vse sile za agitacijo in za vo-
lilne priprave. Predvsem opozarjamo še enkrat
na to, da morajo delavci povsod natančno pre-
gledati volilske imenike in kjerkoli je treba, pra-
vočasno reklamirati. Če se to delo zamudi, se
ne da napaka nikakor več popraviti. Izkušnja
nas uči, da se ne more nikdar dovolj opozar-
jati na to nalogo, ker je vedno dosti sodrugov,
ki si mislijo »Eh kaj, jaz moram biti vpisan«.
Eden računa s tem, da ga »vsak pozna«, drugi
se spominja, da je bil zadnjič vpisan, tretji ne,
da je pa deset, dvajset let v občini, na dan vo-
litve je za presenečen, da vendar ni dobil gla-
sovnice in legitimacije. Zato ni dovolj, da se
vsak sodrug za svojo osebo prepriča, če je vpis-
an, ampak mora tudi tovariše in znance opo-
minjati. Zaupniki morajo smatrati za svojo
dolžnost, da spravijo vse sodruge do zadnjega
v občinski urad, kjer se morajo prepričati, če
so vpisani in če so tudi pravilno vpisani. Kajti
vsaka napaka se pri volitvi maščuje. Razuntaga
pa je treba tudi neumorno voditi volilno agita-
cijo samo. »Zarja« je toliko poročala o dežel-
nem zboru, da ne more sodrugom zmanjkati
gradiiva. Ali to, kar čitate, lji vedo, mora priti
med ljudstvo; agitacija od moža do moža je se-
daj najvažnejša in nihče je ne sme zanemarjati.
Na Kranjskem imamo še cele trume ljudi, ki se
niti ne zavedajo važnosti deželnozborskih volit-
tev. Tem je treba odpreti oči, da bodo raz-
umeli, za kaj da gre, pa da ne bodo mehanično
glasovali, ampak volili s prepričanjem.

— Delavsko ljudstvo ima v deželi dolžno-
sti, ki jih mora izvrševati, ne da bi se moglo
brniti. In to so dolžnosti, ki se prenašajo včas
kot težko breme. Deželni zakoni, ki se izde-
lujejo v deželnem zboru, ne delajo za delavce

nim izdatkom. Malenkost — ali prištejte k te-
mu še 25 milijonov pomnoženih tekočih izdat-
kov za deželno brambo tukaj in 20 milijonov
za deželno brambo tamkaj, potem je to že mo-
gočna svota. Že zaradi tega ne vemo pri nas
nikdar natančno koliko požre militarizem.

kre žre iz treh jastli.

No, pa to so bili le mali uvodni takti. Tri
dni pozneje, ko je bila brambna predloga sank-
cionirana, je prišel novi hišni gospodar vojnega
ministrstva Auffenberg in zahteval havbice, ce-
njene na 250 milijonov, in zahteva je prišla pred
delegacije s 125 milijoni kot s prvo polovico in
s 40 milijoni kot s prvim obrokom. Berite ute-
meljitev te zahteve v odsekovem poročilu de-
legacij: Zahteva je, tako je tam pobožno in
predržno zapisano, potrebna posledica bramb-
ne predloge — brambne predloge torej, obre-
menjene s stomilijonsko prisego!

In sedaj prihaja najnovejša brambna pred-
loga. Še dve leti, do 1915, velja sveta, seveda
že temeljito prelučnjana prisega. Sedaj bo po-
polnoma pretrgana, zahtevajo 41 milijonov traj-
nih in 108 milijonov enkratnih izdatkov, od
katerih bo treba spraviti skupaj 53 milijonov
do 1915 in seveda tudi prejšnjih 65 bomo mo-
rali poravnati. Prav ljubezno je privezan ve-
likim predrznostim naknadni kredit 10 milio-
nov za leto 1913. Ravno to, da ne bo v voja-
škem proračunu nobenih »predvidenih« nak-
nadnih kreditov, ravno to je vojno ministrstvo
leta 1911. pred delegacijami najvnetejše zatrije-
valo.

Pa računajmo nemoteno dalje. Namesto
zaprizeženih 100 milijonov enkratnih izdatkov,
imamo že sedaj trajnih 141 milijonov več in
enkratnih za 248; ker pa bo treba poriniti do
konca 1915 še ostanek za havbice 210 milio-
nov — zakaj 14 havbičnih polkov upostavlja
nova brambna predloga in havbičnih polkov
brez havbic menda ni — lahko mirno trdimo:
458 milijonov enkratnih izdatkov. Pridenimo še
naknadni kredit Berchtoldovih balkanskih ne-
umnosti, ki jo cenijo najblagohotnejši na 400
milijonov, pa smo dospeli že do 848 milijonov.
Pomislimo sedaj še na deželni brambi, ki sta
se tako divno povzpeli od 1904 dalje na Av-
strijskem od letnih 10.000 rekrutov na 36.000,
na Ogrskem od 12.500 na 32.000. In pomno-
ženi izdatki za deželni brambi znašajo 110 mi-
lijonov trajnih in 140 milijonov enkratnih iz-
datkov. Tako imamo sedaj natančno milijardo
enkratnih pomnoženih izdatkov, katere se v
Nemčiji niso upali zahtevati drugače nego z
brambnim prispevkom posedujočih, medtem
ko jih bomo pri nas poravnili z dolgovi in
obresti dolgovi bodo izželi iz najrevnejših od
revnih potom indirektnih davkov.

Ne pozabite, da je med avstrijskimi oficirji

močna skupina, ki vroče politizira

in ki nasprotuje z vso sovražnostjo demokra-
ciji zlasti pa delavstvu. Berite glasilo te sku-
pine, Danzerjevo »Armeezeitung«, njihove agi-
tacijske brošure, njihove spise, ki bi bili radi
znanstveni, da celo njihove romane! Iz vsake
besede, ki se tiče delavstva, socialne demokra-
cije, se iskri sovražstvo in zaničevanje. Zasa-
movanje parlamenta in nasilna izprememba
državnega reda, so njihova dnevna gesla. Ta
politikujoča skupina ima vse pogoje v sebi, da
služi v bližnji bodočnosti dvomljivo politiki za
še bolj dvomljivo sredstvo. (Dalje prih.)

nobene izjeme; ubogati jih je treba, sicer je
kazen. Delavci morajo plačevati za deželne
potrebščine, plačevati morajo indirektno dave-
ke, iz katerih hočejo dežele milijonske prispev-
ke za saniranje svojih financ. Nasproti tem
dolžnostim nimajo delavci nobene druge pra-
vice, kakor da na dan volitve lahko oddajo
svojo glasovnico. Zakoni se sklepajo brez njih,
bremena se jim nakladajo, ne da bi jih kdo
vprašal. Na to naj delavci mislijo sedaj, ko je
čas volitev, pa bodo razumeli, da se jim godi
velika krivica in da greše nad seboj in nad
svojimi družinami, če ne porabijo tega volil-
nega boja za živahno agitacijo, ki naj jim pri-
nese pri volitvah toliko uspeha, da ne bodo v
deželnem zboru zapet brez glasu. Če ne bo
notri delavskih zastopnikov, tudi nihče ne bo
misliš na delavce, na delavske zahteve, na de-
lavske pravice. Od dela in agitacije pa je vse
odvisno. Nihče ne sme zdaj čepeti za pečjo,
ampak med ljudi je treba iti, v mesta in vasi,
povsod, kjer je mogoče govoriti z volilci, z
ljudstvom. Če se bo delo opravilo, bo obrodilo
sad. Ampak opraviti ga je treba, dokler je
čas, da ne bo tarnanja, kadar bo prepozno.

— Ljudsko šolstvo drugod in pri nas. Kul-
turno stopnjo države lahko merimo po njenem
šolstvu. Če so šolske naprave dobre in odgo-
varjajo modernim higienciim zahtevam in če
je pouk urejen po nazorih modernega vzgoje-
slovja, tedaj so to dokazi, da skrbi država za
telesni blagor in duševni napredek ljudstva. V
naslednjem podajamo nekaj poročil o šolskih
razmerah po drugih deželah. Danski šolski za-
kon iz leta 1856. že določuje, da sme biti v
enem razredu kvečjemu 50 otrok, šolski za-
kon od 24. marca 1899. pa znižuje maksimalno
število otrok v enem razredu na 35. Norveški
šolski zakon od leta 1889. pravi, da ne sme biti
v enem razredu nad 40 otrok in le za prav iz-
redne slučaje dovoljuje 50 otrok v enem raz-

Zunanja politika in militarizem.

(Dalje.)

Poročilo posl. sodr. Leuthnerja na nemškem
strankinem zboru.

Ne smete misliti, da si je vojaška uprava
močno belila glavo z utemeljitvijo, zakaj da
zahteva po preteku enega leta drugo nezumno
pomnožitev kontingenta. Ponavlja fraze lanske
utemeljitve. Lahko to stori, saj smo v Av-
striji. Vojno ministrstvo lahko nastopi in pra-
vi: Potrebujemo 31.000 rekrutov, to se pravi,
da potrebujemo več kakor

70.000 mož pomnožitve stalne armade,
ker so naši zbori slabotni in nezadostni, ker
smo dolgo vrsto let zanemarjali razvoj naše

armade. Tako lahko govori vojno ministrstvo,
ker z vso gotovostjo ve, v avstrijskem politič-
nem svetu nihče ne preračunava, da smo
vzrasli s pomnožitvijo armade po zakonu iz
leta 1912. na mirovno stanje 516.000 mož.
Za 100.000 mož so ojačili lansko leto mirovno
stanje in vendar — zanemarjena armada! Ka-
ko bi upali v kaki drugi deželi stopiti v javnost
s tako trditvijo? Ali to je avstrijska posebnost,
da ne žive v spominu ljudi, v čuvstvu širokih
plastí meščanskega prebivalstva stvarne vred-
note, v katerih se udeležuje sovladanje pre-
bivalstva. Kaj pomenja parlament? Parlament

Duri zla

pri večini naših notranjih boleznih je grlo, ki je

redu. Na Holandskem določuje šolski zakon za en razred po 50 otrok. Po zadnji šolski statistiki na Holandskem pa znaša povprečno število otrok v enem razredu 37 in v Amsterdamu celo le 33. — In na Avstrijskem, in še posebej na Kranjskem? Razredi, v katerih sedi po 70, 80 učencev, so nekaj vsakdanjega. Avstrijski šolski zakon dovoljuje po 80 učencev za en razred! Res, v moderni državi živimo. Prav nič izrednega pa niso pri nas razredi s sto in še več otroci. Ni čuda potem, da smo z anal-fabeli tako bogato oblagodarjeni. Dokler bosta kuta in meč pri nas absolutna gospodarja, dokler ne bodo široke plasti ljudstva prepojene z mislijo, da ne živi ljudstvo zaradi države, ampak država zaradi ljudstva, toliko časa ne bo bolje.

— Rdeči teden na Dunaju in na Nižje Avstrijskem. Dunajski in nižjeavstrijski sodrugi so pretečeni teden uprizarili »Rdeči teden« za nabiranje novih članov politični organizaciji. Uspeh rdečega tedna je izredno ugoden. Samo na Dunaju so nabrali 10.000 novih članov, po ostalih krajih Nižje Avstrijske pa 2500. Toliko so pridobili zavedni sodrugi. Tudi ženske niso zaostale in so nabrale za svojo organizacijo v tem tednu 1500 novih članic. Sodrugi po Slovenskem! Tudi naše organizacije, izobraževalne in politične, nimajo še toliko članov, kakor bi jih lahko imele, če bi bil res vsak delavec, ki pravi, da je socialist, tudi organiziran v politični ali izobraževalni organizaciji. In koliko je še delavcev, ki so strokovno organizirani, ki ob vsakih prilikah volijo naše kandidate, pa niso naročniki »Zarje«. Sodrugi, ki prav cenite pomen organizacije in delavskega lista, na delo, na agitacijo. Sklenimo naše vrste, razširjamo naš dnevnik in pokažimo objestnim buržvaznim strankam, kaj zmora prava proletarska zavednost. »Brez muje, se čevljev ne obuje«, pravi star slovenski pregovor. In kako naj potem žanjemo, če ne bomo selali, kako naj slovenski proletarji izvršujejo svojo zgodovinsko nalogo, če je še tisoče in tisoče delavcev izven organizacije, če je še na tisoče delavcev, ki raje nosijo svoj denar za liste, ki jih slepe s senzacionalnimi vestmi, kakor pa da bi dali denar za list, ki jim daje tečno hrano, ki jim širi obzorje in jih usposablja za boj. Vsak od nas naj postane vnet agitator za naše organizacije in za »Zarjo«. Če bomo močni, bo bolj lažji in uspešnejši. Dunajski in nižjeavstrijski sodrugi naj nam bodo svetel zgled, koliko se napravi lahko v enem tednu, če je volja za delo resna.

— 52.760 mrtvih in 68.000 ranjenih. To so bolgarske izgube v obeh balkanskih vojnah. Po statistiki bolgarskega ministrstva za zunanje zadeve je izgubila Bolgarska v vojni s Turčijo: Mrtvih je bilo 313 oficirjev in 19.714 vojakov, ranjenih pa 915 oficirjev in 52.550 vojakov. Pogrešajo pa iz te vojne 2 oficirja in 3189 vojakov. Vojna Bolgarske s Srbijo in Grško je pa zahtevala naslednje žrtve: 260 mrtvih oficirjev in 12.602 mrtvih vojakov, ranjenih pa 816 oficirjev in 15.305 vojakov, pogrešajo 68 oficirjev in 4560 vojakov. Od ranjenih bo ostalo približno 10.000 mož za vse življenje pohlajenih. To so izgube ene same države! Resnično, vojna je »jeklena kopel«! Kako dolgo bo še dopuščalo ljudstvo, da je gonijo brezvestneži v klavnico?

— Moli in — igra! Staro krščansko načelo »Moli in delaj!« ne velja več, ampak moderno geslo je »Moli in igra!« V knjigi »Karla Leonharda Reinholda življenje in njegova literarna dela« je naslednja ilustracija tega gesla: Mlad, nadehuden jezuitski učenec od sv. Ane na Dunaju je pisal svojim staršem: »Pri biljardu sem dobil dvanaest, češčenih Marij; od Strottmanna nadaljnjih pet in tudi Poller mora zame moliti.« Jezuitje igrajo biljard za molitev in kdor dobi, zanj mora moliti, kdor je izgubil. Vse pa v večjo čast in slavo božjo.

— Železničarski shod. V ponedeljek ob 8. zvečer bo pri Anžoku v Spodnji Šiški javen železničarski shod. Dnevni red: Poročilo personalne komisije; eventualni predlogi; poročilo o dunajski konferenci. Železničarji, udeležite se shoda v kar največjem številu, ker je zadeva važna! — Odbor.

— Spored današnjega koncerta »Glasbene Matice«: 1. L. v. Beethoven: Sonata v Es-duru, op. 31. I. stavek: Allegro. II. stavek: Scherzo. Allegretto vivace. III. stavek: Menuetto. Moderato e grazioso. IV. stavek: Presto. Con fuoco. Svira gđ. Jelena Dokičeva. — 2. a) V. Parma: Poslednja noč. b) A. Lajovic: Pesem starca. Poje g. Marko Vučković. — 3. a) Rubinstein: Coquetterie. Op. 51. b) Chopin: Scherzo v H-molu. Svira gđ. Jelena Dokičeva. — 4. a) Leoncavallo: Prolog iz opere »Pagliacci« (Glumači). Poje g. M. Vučković. — 5. a) Rahmaninov: Preludij v Cis-molu. b) Kalinikov: Elegija. c) Paderewski: Tema z varijacijami. Svira gđ. Jelena Dokičeva. — 6. a) Verdi: Credo iz opere »Othello«. b) Iv. pl. Zajc: Utjeha. Poje g. M. Vučković. Pevske točke spremlja na klavirju g. Anton Trost, koncertni pianist iz Ljubljane. Začetek ob 8. Koncert bo v dvorani »Mestnega doma«. — Cene prostora: Sedeži po 4, 3 in 2 K. Stojišča po 1 K 20 v, za dijak po 60 v. Predprodaja vstopnic v trafikah gđ. J. Dolenceve v Prešernovi ulici in na večer koncerta od 1/8 dalje pri blagajni. — Spored in besedilo pevskim točkam po 20 v istotam.

— Na nocojšnjem koncertu Glasbene Matice bo gospod Marko Vučković poleg prej objavljenega sporeda pel tudi njegovemu glasu izvrstno pristojno izvirno slovensko Anton Lajovicovo »Pesem starca«, ki je moderna posebno izrazita skladba ponosnega vzleta in energične invencije!

seveda mrzli sapi najbolj izpostavljeni. Zato naj bi rabili pri grloboli, kašljanju, hripavosti, zasilenju in gorečici v grlu vedno takoj Fellerjev protinahodni zeliščni esenc-fluid z znamko »Elzafluid«, ki lušči sliz. 12 steklenic

— Deklamacijski večer. Prihodnji teden priredi g. Vala Bratina v družbi g. režiserja Mil. Skrbinskega in g. Jos. Šesta deklamacijski večer in sicer v mali dvorani »Narodnega doma«. Program, ki ga objavimo v eni prihodnjih števil, bo jako pester in bo obsegal poleg resnih, tudi humoristične točke.

— Koncert v hotelu »Tivoli«. V nedeljo, dne 9. t. m., koncertira »Ljubljanski društveni orkester«, pri katerem so godbeniki bivše »Sl. Filh.«, od pol 4. do pol 7. v hotelu »Tivoli« pod vodstvom koncertnega mojstra g. Bogomila Černyja. Vstopnina 40 v, otroci v spremstvu staršev vstopnine prosti. Za mnogobrojno udeležbo se priporoča odbor.

— Slov. del. pevsko društvo »Slavec« v Ljubljani priredi v nedeljo dne 9. t. m. v veliki dvorani »Narodnega doma« Martinov večer. Sodelujejo: Moški in ženski pevski zbor »Slavca« pod vodstvom pevovodje g. L. Pahorja ter orkester ljubljanskih godbenikov. Prvi nastop novoustanovljenega društvenega zbora. Po končanem sporedu ples. Začetek ob pol 8. zvečer. Vstopnina 80 vin. za osebo.

— Marko Vučković, baritonist, za katerega je vse občinstvo navdušeno, in ki je pri sinočnji operni predstavi »Tosca« žel vseobčno pohvalo, nastopi v sobotnem koncertu »Glas. Matice« prikratk pred Slovenci kot koncertni pevec. Njegov mogočen, poln, prekrasen bariton imponira vsakomur, ker takega baritona Slovenci v Ljubljani še nikdar niso slišali nismo. V milini ga je edino dosegal naš priljubljeni rajnik Noll, z mogočnostjo glasu pa nihče. Da bo njegovo predavanje v koncertu višek užitka, jamčijo on in skladbe, ki so v svetovni baritonski literaturi kot najefektnije in v resnični notranji vrednosti in krasoti najbolj priznane in ki si jih je za svoj prvi nastop med Slovenci sam izbral. Divni spev iz Verdijeve opere »Otello«: »Credo«, se v Ljubljani še nikdar ni pel, enako ljubka in vse svežosti polna Zajčeva pesem »Utjeha«. Od slovenskih pesmi si je izbral Parmovo lepo in iskreno »Poslednjo noč«. Občinstvo opozarjamo, naj nikar ne zamudi prilike slišati mojstra pevca v koncertu, ki se bo gotovo izkazal tudi še z dodatki. Pri enem prihodnjih koncertov »Ol. Matice«, bo pa izvajal več slovenskih izvirnih pesmi naših najboljših domačih skladateljev.

— Jelena Dokičeva bo poleg večeraj omenjenih skladb na sobotnem koncertu »Glasbene Matice« proizvajala tudi — na kar občinstvo posebno opozarjamo — v svetovni pianistični literaturi slavno skladbo mojstra Chopina Scherzo v H-molu op. 20. Skladba temnih in divje strastnih misli — s silnim krilom začena — neodoljiva stopnjujoča sila in burno valovanje se prične, ki prehaja mestoma v pravo divjanje. Prav nežen srednji stavek v H-duru tvori nasprotje, kakršnega si ostrejši ne moremo misliti. Proti koncu veliko stopnjevanje od mesta risoluto è semper piu animato. Vihar divjanja doseže višek pri trikratnem »fortissimo«, ki naravnost besni. — In devetkrat se ponavlja kričeča disonanca. V srednjem nežnem stavku te znamenite skladbe je skrita ljubka poljska božična pesem.

— Tovarna Kastelic & Žabkar je odzunaj prav čedno poslopje, če pa prideš v notranje prostore, moraš pa zelo paziti, da se ne ubiješ, tako je razmetano po tovarni. Zadnji čas je, da napravi g. Žabkar red. Ker se pa bliža zima, bi g. Žabkarja prosili, da pusti napraviti okna, kajti po vsej tovarni so skoraj vsa okna pokrita in ob deževju je v notranjih prostorih vse mokro. Ali misli g. Žabkar, da bodo tudi letos delavci prezebali kakor druga leta? Ako to misli, mu vnaprej povemo, da se zelo moti. V vsej tovarni sta dve peči, kar je za tako velike prostore vse premalo, oziroma še ti dve sta preveč, ker g. Žabkar še teh ne pusti kuriti. Gospod Žabkar misli, da delavce nič ne zebe in da za delavce ni treba kuriti peči. Njega gotovo nič ne zebe, ker sedi v pisarni pri zakurjeni peči. Nazadnje bi ga še prosili, naj se nekoliko odvadi kričanja nad delavci, kajti tudi delavci so ljudje. Če se tega ne odvadi, ga bodo pa delavci ob času sami odvadili. Gori omenjene stvari naj g. Žabkar takoj naredi in naj ne čaka, da ga bo treba vedno drezati. Zakaj če ga bodo delavci kaj podrezali, potem ga ne bodo samo za okna in peči, temveč še za kaj drugega.

— Mestna zastavljavnica naznanja, da se vrši tamesečna dražba v mesecu septembru 1912 zastavljenih dragocenosti (zlatnine, srebrnine in draguljev) in v mesecu novembru 1912 zastavljenih efektov (blaga, perila, strojev in koles itd.) v četrtek dne 13. t. m. od 8. do 12. dopoldne v uradnih prostorih, Prečna ulica 2.

— Umrli so v Ljubljani: Josip Bardorfer, urar, 54 let. — Mihaela Trtnik, hči žel. delavca, 1 dan. — Marija Marinič, žena kajzarja, 40 let. — Vera Stepišnik, hči laboranta, 4 mesece. — Helena Rozman, mestna uboga, 79 let. — Pobežnik je v četrtek dopoldne od dela na Martinovi cesti 30letni prisiljenec Ecehijel Birt, rojen v Logaroni, pristojen v Levico na Tirolskem.

— Zagorje ob Savi. V torek dne 4. novembra je bila v Zagorju konferenca za volilni okraj Litija, Radeče in Višnja Gora. Izvolil se je volilni odbor. Vsi dopisi volilnega okraja v zadevi volitve in druga volilna vprašanja naj se naslovi na: Melhior Cobala, Zagorje ob Savi. Konferenca je tudi sklenila, da izda volilne bloke, s katerimi bodo nabirali sodrugi prispevke za volilni sklad. Bloki se dobivajo pri Mihael Cepinu, Zagorje štev. 99. Tudi vsa denarna sredstva se pošiljajo in obračunavajo njemu. Sodrugi opozarjamo, da pridno nabirajo za volilni sklad. Volilni odbor je sklenil, da priredi 15 volilnih shodov, ki bodo razdeljeni na ves volilni okraj. Za deželno konferenco v nedeljo

franko za K 5: — pošilja lekarnar L. V. Feller, Stubica, Elza trg št. 252, Hrvatsko, kjer se lahko naročijo tudi priznane nalahko odvajalne Fellerjeve rabarbara-kroglice z znamko »Elza kroglice«, 6 škatljic za K 4: — O dragocenih

dne 9. t. m. v Ljubljano je bil izvoljen za delegata sodrug Cobal z naročilom, da zastopa stališče, da gre stranka samostojno v boj. Sodrugi v okraju opozarjamo tudi, če imajo kakšne posebne želje glede volilnih shodov in drugih volilnih priprav, da naznanijo te želje volilnemu odboru na naslov sodruga M. Cobala.

— Aržiše pri Zagorju. V aržiški občini je volilni imenik razpelo od 2. novembra do včeraj 10. novembra. Volilni imenik je pomankljiv. Volilec nujno svetujemo, da vsak sam pogleda, če je vpisan ali ne. Če ni vpisan, naj takoj reklamira. Kdor je plačal več kot 8 K osebne dohodarine ali kakega drugega direktnega davka, naj tudi pogleda, če je v kmečkem volilnem razredu. Kakor nam poročajo, so baje izpuščeni vsi oni iz kmečkega razreda, ki plačujejo osebno dohodarino, čeravno znaša več kakor 8 K.

— Konj je odgriznil desno uho 60letnemu delavcu Jakobu Trškani v Zeleni jami, ko ga je okomatoval.

— Sirov soprog in oče. V Zupah, občina Zg. Šiška, sta se pred nekaj dnevi prepirala zakonska Janez in Marija Suštaršič. Prepri je postal vedno ostrejši, mož je hotel ženo pretepati in jej grozil, da jo ubije. 18letni Ludvik je posredoval med očetom in materjo ter ščitil mater pred očetom. Ženi se je posrečilo, da je zbežala. To je pa Janeza Suštaršiča tako razjezilo, da je pograbil gnojne vile in udaril sina tako močno po glavi, da se je fant zgrudil. Rana je zelo nevarna. Očeta so aretirali, fanta so prepeljali v deželno bolnišnico.

— Uboj na cesti. Minuli teden je napadel ob 10. zvečer neznanec 29letnega posestnikovega sina Franca Jakopina iz Studena pri Ložu na cesti proti domu. Udaril ga je s kolom po glavi. Jakopin je padel nezavesten, napadalec pa je pobegnil. Ko se je ranjenec zopet zavedel, se je spazil od prve hiše, odkjer so ga peljali domu. Jakopin ima prebito lobanjo in bo le težko okreval. Kot osumljenca so aretirali nekega 24letnega fanta, ki je isti večer z Jakopinom skupaj popival.

— Krava ukradena. Izpred gostilne pri Česnovarju je bila v četrtek opoldne ukradena belo sivkasta krava. Mogoče je tudi, da se je žival odtrgala ter šla kam svojo pot na barje, med tem ko je imel njen gospodar opravka v gostilni.

VOLILNI SHODI.

V soboto, 8. novembra:

V Spodnji Šiški pri Lovrencu ob 8. zvečer. V Ljubljani za šentjakovski okraj ob pol 9. zvečer v gostilni pri Leonu v Florjanski ulici.

V Ljubljani za kolodvorski okraj ob pol 9. zvečer v gostilni Aurovi dediti (Polonšek) na Dunajski cesti.

Sodrugi! Agitirajte povsod za obilno udeležbo. Volilna doba je kratka. Porabiti je treba vsak trenutek za delo!

Stajersko.

— 12.000 K je defraudiral poštar pri sv. Petru v brežiškem okraju. Iz kraja je izginil in ga doslej še niso našli. Blagajno so revdirali in dognali da manjka 12.000 K. Revizija se še nadaljuje in ni izključeno, da je poneverjena vsota še večja. Poštar Mihael Tonšek je prišel pred tremi leti v Šentpetr, prej je bil poštni oficijant v Celju.

— Zavrtnji izseljenci. Na postaji v Veliki Nedelji je orožništvo aretiralo 1. t. m. sedem ogrskih izseljencev in ogrskega izseljenškega agenta, ki ga je policija že dolgo časa iskala. Vsak izseljenec je imel pri sebi od 70 do 100 K denarja, ki se jim je odvzel. Vso družbo so poslali v Čakurn. Na omenjeni postaji so se podobne aretacije že večkrat izvršile.

Goriško.

— Splošna delavska zveza »Vzajemnost« v Nabrežini prosi tem potom svoje člane in članice, da se udeležijo nedeljske veselice križke podružnice »Ljudskega odra« v čim večjem številu. Sodrugi in sodružice, ne pozabite na dolžnosti, ki jih nalaga delavska solidarnost! Odbor.

— Solkan. Naš občinski svet, izvoljen po božji volji, ljudski nevednosti in zastarelem volilnem redu, ima nad vse nadarjene glave, ki se cenijo po tem, kolikor ima mož pod palcem. Taka brihtna glavica v občini nam dokazuje vrednost pokopališkega vprašanja, kakor ga je bil stihual občinski svet v Solkanu. Vsa mesta in vsi gledajo ravno pri takih vprašanjih na to, da se rešijo tako, kakor najbolj ustreza higijeničnim potrebam in modernim zahtevam. Imamo pokopališče, ki je precej veliko, ali sedaj je postalo pretresno, pa zgolj vsled nereda, ki vlada od nekdanj v naši občini. Mrliče so pokopavali, kamor se je sorodnikom zljubilo. Zaraditega mora sedaj poskrbeti občina za večje pokopališče. Dasi je v Solkanu veliko polja, ki bi se lahko uporabilo za pokopališče izven vasi, hočejo naši občinski očetje nakupiti dve hiši v vasi, kateri bi stali ena 17.500 K, druga 17.000 kron, in jih porušiti, da tam napravijo pokopališče. Novo pokopališče bi stalo z vsem skupaj 50.000 K, ki bodo vržene skozi okno na račun davkoplačevalcev. Zahtevamo od poklicanih faktorjev, da ta načrt zavrzijo, ker s tem bi imele le nekatere osebe dobiček. Pokopališče se lahko raztegne za dve vrsti brez nakupovanja in podiranja hiš. Potem bode na pokopališču prostora za več kakor 1000 grobov in povprečno umre vsako leto 100 oseb. Za deset let smo potem preskrbljeni. Da, da, botri in kumpani, samo red napravite, pa bo prihranjeno 50.000 K in raje poskrbite za spodnjo ves dobro pitno vodo, ki je tam tako primanjkuje.

svojevisti teh slavnih domačih zdravil smo se sami prepričali in jih moremo čitateljem le priporočati, da imajo oboje vedno doma.

Trst.

— Deželna organizacija jugoslov. soc. dem. stranke v Trstu. V zmislu strankinega štatuta sklicuje podpisani politični odbor na nedeljo 7. decembra 1913.

DEŽELNO KONFERENCO

s sledečim provizoričnim dnevnim redom:

1. Izvolitev predsedništva;
 2. Izvolitev komisij za overovljenje mandatarov in pregledovanje resolucij in predlogov;
 3. Poročilo političnega odbora in nadzorstva.
 4. Politični položaj v deželi.
 5. Parlament in delavstvo.
 6. Strankino časopisje, organizacija in agitacija.
 7. Naše kulturno delo.
 8. Izolitev novega pol. odbora in nadzorstva.
 9. Slučajnosti.
- Konferenca se vrši v zeleni dvorani Delavskega doma ulica Madonnina 15 in traja od 9. zjutraj z dvournim odmorom opoldne do izčrpanja dnevnega reda.
- Za politični odbor jugoslov. soc. dem. stranke v Trstu, 8. novembra 1913:

F. Milost, predsednik.

R. Golouh, tajnik.

— Umor. Na cesti med Trstom in Senožečami je bil umorjen v torek voznik Škerjanc, star 50 let. Njegov gospodar, trgovec Čecovin v Senožečah, ga je poslal v Trst, kamor naj bi peljal voz sena. Škerjanc je pripeljal sena v Trst, dobil pri kupcu denar in se vrnil domu. Zvečer so pa prišli v Senožeče le konji z vozom. Gospodar je takoj slutil nesrečo in ko so šli voznika iskat, so ga res našli v cestnem jarku z rano na glavi. Škerjanc so prepeljali v Senožeče. Kljub takojšnji zdravniški pomoči je umrl, ne da bi mogel prej povedati, kdo da ga je ranil. Preiskava je tudi dognala, da je neznan morilec oropal voznika. Vse dosedanje poizvedbe po roparskem morilu so bile brez uspešne. Pokojnega voznika Škerjanc sta napadla bržkone dva roparja. Mož je skoraj gotovo spal na vozu, ko ga je eden roparjev udaril z nekim težkim orodjem po glavi. Nato sta ga odnesla morilca v skrit jarek, kjer sta ga oropala. Denarja pri njem nista dobila veliko, ker je izročil Škerjanc izkupilo za seno še v Trstu sinu svojega gospodarja, ki se je odpejal z drugim vozom domu. O roparskih morilcih nimajo dosedaj še nobene sledi. Gotovo pa je, da sta morala vedeti, da ima Škerjanc denar, bodisi da sta to izvedela v Senožečah in sta ga na cesti počakala, ali pa sta ga videla v Trstu in sta mu sledila.

Umetnost in književnost.

— Slovensko gledališče. Če odštejemo obilgatnega Mlinarja z njegovo hčerjo, ki mora še vedno o Vseh svetih po nepotrebnem strašiti pri odrh in kaziti okus občinstva, se je snoči pričela tudi dramatična sezona in sicer z uprizoritvijo Funtkove »Tekme«. Zamera gor, zamera dol, toda kritiko bi bilo treba pisati o veselošovanem občinstvu, kateremu se ne bi mogel napraviti noben kompliment. Kajti če je gledališče pri prvi predstavi v sezoni, ko se uprizarja domača igra, ko gostuje še neznan igralec, ko vodi Borštnik, tako obiskana, da zija povsod praznota, tedaj nastane vprašanje, če se sploh izplača ves trud in vse žrtve za gledališče. Opera je bila parkrat razprodana. To je prav lepo, ampak važnejša od opere je drama in če se bo ta zanemarjala, tedaj Ljubljana tudi opere ne bo imela. Za luksus se ne more dovoljevati taka subvencija, kakršno plačuje ljubljanska občina; opravičljiva je le s kulturno nalogo, to pa reprezentira v prvi vrsti drama. Tudi z drugega stališča je drama važnejša plat. Če je gledališče slovensko, mora pač v prvi vrsti služiti slovenski umetnosti, in ta bo še dolgo le v dramih prihajala do veljave. Gledališče naj bi povzdignilo tudi domačo literarno produkcijo. Kako pa naj bo to mogoče, ako ostane gledališče ravno pri domačih rečeh skozi ostentativno prazno? Kdo pa naj — ob fantijemah, s katerimi se komaj poplača porabljeni papir — piše publiki, ki misli, da mora ob vsaki priliki demonstrirati svoje zaničevanje slovenskega dela in bi ji bil ovidno vsak tingltaing ljubši od slovenske drame? Letos ni veliko manjkalo, da bi bilo gledališče ostalo zaprto. Tedaj se je razlegal krik o kulturnem škandalu; ali če pojde tako dalje, bomo res doživeli, da ne bo več gledališča, in tedaj bo treba brezobzirno konstatirati, da je krivda pri slavnem občinstvu samem.

Izza premiere je Funtek svojo »Tekmo« nekoliko predelal. Zlasti zadnje delanje je skrajšal, ves prizor z vinom in s strupom je črtal, in Lesovinova smrt je dobila nekaj blažjega, spravljivega. Škoda, da ni popravil še tupatam dialoga. Pri prvi uprizoritvi se ni tako opazilo, kar sili pri ponavljanju poslušalcu v uho, da je namreč dvogovor večkrat nepotrebno frazast. Tudi v umetniških krogih govore ljudje manj poetično, pa bolj naravno. Sicer je drama s skrajšanjem le pridobila. Uprizoritev je bila vse hvale vredna. Lesovina je igral Borštnik brez onega pretiravanja, v katero vloga je kaj lahko zapelje. Pošteno se je potrudil, da je ustvaril enoten in verjeten tip, ki je tudi v ekstazi brutalnosti ohranil poteze človečnosti. Njegova smrt pa je bila naravnost mojstrska. Kot Lesovinova hči je nastopila edna. Vilharjeva iz

In hoc signo vinces!

Novo! V tem znamenju bodeš zmagal!
Novo! Ta slika ima tudi slovenske napise.

greba, ki nas je predvsem iznenadila z lepo vrenščino. Priznati ji je treba dobre igralske kvalitete, katere zna uspešno rabiti. Njen napad je prost, izgovor jasn in dobro akcentuiran, ne manjka ji čustva, gestikulacije in mišična je dobra. Kaj več bo pač mogoče reči, kar jo vidimo še v kakšnih vlogah, v katerih bi jo mogla bolj razviti. Daneja je snoči igrala bohemianstvo, in je tako dosegel poln uspeh. Grušč g. Danila je že znan izza premiere in je bil snoči enako dober. To telja ni za gospo Bukšekovo, ki je igrala Levinovo sestro. Vsa predstava je bila zaokrožena in je gladko tekla.

Iz pisarne slovenskega gledališča. V nedeljo 9. t. m. se uprizori na novo nastudirana zabavna burka »Martin Smola ali kinematograf«. Spisala sta jo priznana fabrikanta burkumenthal in Kadelburg. To nadvse zabavno burko so igrali na dunajskem »Volkstheateru« 50krat z največjim uspehom. Kdor se želi srca nasmejati, pride na svoj račun. — V javnih vlogah so zaposleni gg. Povh, Skrbink, Danilo, Grom in dame Bukšekova, Juva, in Gorjupova. Burko je vestno na novo uprizoril in nastudiral režiser g. Povh. Začetek predstave točno ob pol osmih.

Zadnje vesti.

KAKO SE STURGH TRUDI!

Dunaj, 7. »Slov. Koresp.« poroča, da je bel ministrski predsednik grof Stürgkh včeraj odgovoril s predsednikom Poljskega kola in kraljskega kluba. Grof Stürgkh je apeliral na načelnike obeh klubov, naj porabijo ves svoj vliv, da se doseže pri razpravah v Lvovu pozitiven rezultat. Po iniciativi predsedstva Ukrajinskega kluba so pripravili poslanci razna vprašanja v razgovor. Grof Stürgkh je menjal, da je glavna skrb vseh političnih fakcij zdaj ta, kako da se oprosti državni zbor spravi do dela in kako da se napravi red v ukrajinskem deželni zboru. (Grof Stürgkh res pora dela; on apelira, on opozarja na politične skrbi. Več se od ministrskega predsednika res ne more zahtevati!)

IZSELJENIŠKI ŠKANDALI.

Aretacija Lloydovega agenta.

Trst, 8. Generalno ravnanstvo avstrijskega Lloydja naznanja: Z ozirom na častnikarstvo o aretaciji galicijskega zastopnika avstr. vlada, ki je baje zapleten v izseljeniško afero, generalno ravnanstvo izjavlja, da je izšlo iz svojih zastopnikov v Galiciji samo obično za redne črte. Ti zastopniki se morajo viti samo s potniškim prometom, ne pa z izseljeniškim posli, ker avstr. Lloyd sploh nima izseljeniškega prometa iz Trsta in v Trst.

Aretiran agent.

Moravska Ostrova, 8. Aretirali so bivšega darja in sedanjega posestnika Josipa Pawlowskega. Z njegovim posredovanjem sta dve vrdki v Bremeu nabirali izseljenice in dognale je, da se je zadnji čas izseljevanje iz ostrovskega okraja izredno pomnožilo ter da je bilo med njimi veliko vojnih obveznikov, ki so zaupali svoje službe brez odpovedi. Poizvedbe dognale, da je izvrševal Pawlowski izseljevalne kupčije v velikem slogu. Bremski trdili ta mu zagotovili po 5, oziroma 10 mark, za vsakega izseljenca.

Aretirana izseljenca.

Dunaj, 8. Na severnem kolodvoru so včeraj aretirali dva vojna obveznika iz Galicije, ki sta hotela v Ameriko.

ČASTNIŠKI IZGREDI.

Dunaj, 8. Iz Tridenta, Rovereta in Merzoborane javljajo, da so se zadnje dni primerili večji častniški izgredi. V Merzoborani sta se neki častnik in civilist sprla. Pridružili se je še nek častnik. Civilisti so se morali umakniti v pekarino. Oficirji so vdrlji za njimi in zahtevali od delavcev, naj jim izroče begunce. Ko se to ni zgodilo, se razbili vso opravo. Neka civilista so odpeljali v kasarno, potem je častnik vrnil z vojniki, katere je postavil pred vrata. En častnik je s sabljo, drugi z revolverjem v roki preskrbel vse. Vojaki so imeli nabite puške. Podobni dogodki so bili tudi v Tridentu in Roveretu. Domobranski minister je obljubil preiskavo.

BOGATA DEDŠČINA.

Praga, 8. »Bohemia« poroča iz Falknove: Baronica Marija Kopalova je testamentarično zapustila benediktinskemu redu grad in vse posestvo Hartberg. Benediktinci bodo na posestvu ustanovili največji samostan svojega reda.

OGRSKI DRŽAVNI ZBOR.

Budimpešta, 7. Na današnji seji, ki se je odprla ob 11. dopoldne, je poslanec Koloman Hegedüs predložil poročilo justičnega odseka o načrtu tiskovnega zakona, posl. Roland Hegedüs poročilo finančnega odseka o proračunskem provizoriju, posl. Simon poročilo brambnega odseka o zakonu o rekrutah. Potem se je v odločitvi opozicije nadaljevala razprava o reformi porote. Nekateri vladni poslanci in justični minister Balogh so polemizirali z govornikom grofa Apponyja. Potem je bil načrt v specijalni debati sprejet. Nato so bili sprejeti zaključni računi za leta 1908 in 1909 in obračuni s Hrvaško brez debate. Prihodnja seja bo v torek. Na dnevnem redu je tiskovni zakon.

predvzame te velikanske zgodovinske zgodbe

od danes dne 8. do petka 13. novembra
Velikanski cirkuški prizori. Izpreobrnitev h krščanstvu. Trpinčenje kristjanov. Cesar Konstantin sprejme krst. Prikazen sv. križa. Bitka pri Laksa Rubra. Angeli se prikažejo in strašijo poganske bojevnike. Cesar Konstantin porazi Maksencija. Šolski mladini priporočljivo.

v Kino-IDEAL v Ljubljani

Predstava traja 2 uri. Vsak dan od 1—3, 3—5, 5—7, 7—9 in od 9—11.
7 dni! V nedeljo tudi ob pol 11. zjutraj. **7 dni!**
Cene: K 1.90, 1.60, 1.30, 1, -60.

Varčujemo, ne da bi trpeli,

če pijemo namesto zdravju škodljive bobove kave, rženo kavo »Roggkaffol«, idealno slastno kavno nadomestilo. Močni kavni okus, slastno, ceneno. 5 kg. franko proti povzetju K 4.30. Vsakemu paketu je pridejana dragocena priloga »Roggkaffol« Lebensmittelfabrik Trautemau, Abt. 10. Dobro uvedeni zastopniki se iščejo.

Zamaške

iz probkovine za steklenice in sode v vseh velikostih in kakovostih za vinotirce, pivovarne, založnike piv, izdelovalce likerjev, lekarnarje, drogistje, mineralne vrelce in specerijske trgovine izdeluje trdka

Jelačin & Ko., Ljubljana

Edino domače podjetje te stroke na jugu monarhije. Električni obrat. Direktni uvoz probkovine iz Španije in Portugalske. Zahtevajte cenik in vzorce! — Zaloga raznovrstnih stanjlovih kapsljev za steklenice.

Ceno posteljno perje!

Najboljši češki nakupni vir!

1 kg sivega, dobrega, pu-
ljenega 2 K; boljšega 2-40
K; prima polbelega 2-80K,
beloga 4 K; beloga puha-
stega 5-10 K; velenega
snežnobeloga, puljenega,
6-40 K, 8 K; puha sivega
6 K, 7 K, beloga, finega
10 K; najfinjši prani puh 12 K. Naročila od 5 kg
naprej franko.

Zgotovljene postelje iz gostonitega rde-
čega, modrega, beloga
ali rumenega nankinga, pernica 180 cm dolga,
120 cm široka, z dvema zglavnicama, 80 cm dolgi,
60 cm šir, polnjena z novim sivim, prav stano-
vitim puhaštim perjem 16 K; napol puh 20 K; puh
24 K; posamezne pernice 10 K, 12 K, 14 K, 16 K,
zglavnice 8 K, 8-50 K, 4 K. Pernica, 200 cm dolga,
140 cm šir. 13 K, 14-70 K, 17-80 K, 21 K, zglavnica,
90 cm dolga, 70 cm šir. 4-50 K 5-20 K, 5-70 K, spodnja
pernica iz močnega, črtastega gradla, 180 cm dolga,
116 cm šir. 12-80 K, 14-90 K. Razpošilja se po po-
vzetju, od 12 K naprej franko. Lahko se franko
zamenja za neugajajoče se vrne denar. — Natančni
cenovniki gratis in franko.

S. Benisch, Dešenice štev. 758, Češko.

St. 652/pr.

Razglas.

Volitev poslancev deželnega stolnega mesta Ljubljane v deželni zbor vojvodine
Kranjske vršila se bode glasom odloka c. kr. deželnega predsedstva za Kranjsko z dne 30. oktobra 1913, št. 3085/pr.
v smislu § 4, odst. 3. deželnozbornskega volilnega reda po ozemeljski pripadnosti volilcev po sledečih voliščih:

A. Volitev poslanca iz splošne kurije

ki se vrši dne 1. decembra 1913 pri 8 komisijah in sicer:

- I. volilna komisija: za I. mestni okraj (šolski okraj) v veliki dvorani »Mestnega doma«.
- II. volilna komisija: za II. mestni okraj (Št. Jakobski okraj) v učilnici mestne dekl. šole pri Sv. Jakobu.
- III. volilna komisija: za III. mestni okraj (dvorski okraj) razun Krakovega in Trnovega v telovadnici II. me-
stne deške šole na Cojzovi cesti.
- IV. volilna komisija: za Krakovo in Trnovo v mestnem otroškem vrtu v Cerkveni ulici št. 21.
- V. volilna komisija: za IV. mestni okraj (kolodvorski okraj) in sicer za oni del, ki leži vzdolžno od Dunajske ceste
v veliki dvorani hotela »Union«, dohod le skozi vrata v Franciškanski ulici.
- VI. volilna komisija: za V. mestni okraj (kolodvorski okraj) in sicer za oni del, ki leži vzdolžno od Dunajske ceste
v telovadnici I. državne gimnazije, dohod preko vrta v Kolizejski ulici.
- VII. volilna komisija: za VI. mestni okraj (predkraj): Havptmanca, Hradeckega vas, Illovice, Karolinska zemlja, Orlova
ulica, Črna Vas, Dolenjska cesta in Galjeveca) v mestni ljudski šoli na Karolin-
ski zemlji.
- VIII. volilna komisija: za VII. mestni okraj (Vodmat) v mestni ljubiteljski ubožnici v Japljevi ulici.

B. Volitev po dveh poslancev iz mestnih vo- lilnih okrajev Ljubljana 1 in Ljubljana 2

ki se vrši dne 16. decembra 1913 za vsak volilni okraj pri komisijah in sicer:

I. za volilni okraj: mesto Ljubljana 1

(mestni okraj II., III., in V.; to je Št. Jakobski okraj, Dvorski okraj in predkraj: Havptmanca, Hradeckega vas, Illovice
Karolinska zemlja, Orlova ulica, Črna vas, Dolenjska cesta in Galjeveca):

- I. volilna komisija: za III. mestni okraj (Dvorski okraj) v telovadnici II. mestne deške šole na Coj-
zovi cesti.
- II. volilna komisija: za II. mestni okraj (Št. Jakobski okraj) in predkraj v učilnici mestne dekl. šole
pri Sv. Jakobu.

II. za volilni okraj: mesto Ljubljana 2

(mestni okraj I. IV., in VI., to je Šolski okraj, Kolodvorski okraj in Vodmat):

- I. volilna komisija: za IV. mestni okraj (Kolodvorski okraj) v veliki dvorani hotel »Union«, dohod le
skozi vrata v Franciškanski ulici.
- II. volilna komisija: za I. mestni okraj (Šolski okraj) in Vodmat v veliki dvorani »Mestnega doma«.
Za eventualno ožjo volitev, ki se ima vršiti za volitev iz splošne kurije dne 6. decembra, za volitev iz mestne
kurije pa dne 20. decembra, ostanjejo glede razdelitve volišč in volilnih lokalov ista določila v veljavi.
Volitev se bode vršila od 8. zjutraj do 2. popoldne.
Na volilnih izkaznicah, ki se volilecem pravočasno dostavijo, bodo vrhutega natančno označena posamezna vo-
lišča, kakor tudi začetek in konec glasovanja.
Zajedno se daje javno na znanje, da se bode zbrala glavna volilna komisija v smislu § 40 deželno-
zbornskega volilnega reda:
za volitve iz splošne kurije dne 2. decembra 1913 ob 10. uri dopoldne v veliki dvorani »Me-
stnega doma«.
za volitvi iz mestne kurije dne 17. decembra 1913 ob 10. uri dopoldne in sicer:
a) za volitev iz volilnega okraja mesto Ljubljana 1: v telovadnici II. mestne deške
ljudske šole na Cojzovi cesti;
b) za volitev iz volilnega okraja mesto Ljubljana 2: v veliki dvorani Mestnega doma.
Za slučaj ožjih volitev zbere se glavna volilna komisija dan po volitvi ob 10. uri dopoldne v navedenih prostorih.
Vsak pri volitvi udeleženi volilec sme, ako se izkaže z izkaznico, stopiti v prostor glavne volilne komisije.

Mestni magistrat v Ljubljani,

dne 6. novembra 1913

B. Götzl

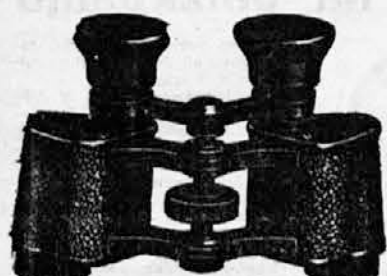
Ljubljana, Mestni trg št. 19. -- Stari trg št. 8

Krasne novosti jesenskih in zimskih oblek, površnikov domačega izdelka.
Za naročila po meri največja izbira tu- in inozemskega blaga.

Brez konkurence!

Solidna postrežba.

Najnižje cene

K. JURMAN OPTIK IN ŠPECIALIST Šelenburgova ulica

LJUBLJANA

Optični zavod z električnim obratom. — Aparati, poljska kukala, daljnogledi.
Za prvovrstno tehniko se jamči. — Popravila se izvršujejo v lastni delavnici.

Moderne srajce, bele in barvaste

tenniske, lovske, hribolazke, mrežaste, in vse druge vrste z ovratnikom in brez ovratnika spalne srajce, trdi in mehki ovratniki, zapetnice, nprsniki, dolge in kratke spodnje hlače, majice, nogavice itd., vse v največji izbiri in najboljši kakovosti

po zelo skromnih in stalnih cenah
v modni in športni trgovini

P. MAGDIČ, Ljubljana

nasproti glavne pošte.

ANGLO **Anton Novak** Ljubljana
zaloga čevljev Selenburgova ulica 7
zraven modne trgovine Magdič.

Za jesensko sezono. :: ::

Priporoča novo došlo moderno obutev, katera je kljub nizkim cenam po priljubljenosti in kvaliteti prve vrste in nadkriljuje vsako konkurenčno blago.

Priporoča se domača najnovejša
konfekcijska trgovina

Maček & Komp.

Franca Jožefa cesta št. 3
za nakup jesenskih in zimskih novosti.

Sprejemajo se naročila po meri ter se izvrše točno in solidno.

Založniki c. kr. privileg. južne železnice.
Solidna postrežba. Najnižje cene.

Najstarejša kranjska odlikovana žganjarna
Lorenc Zdešar-ja nasl. J. Tribuč
na Glincah

naznanja sl. občinstvu, da je otvoril 1. septembra t. l.
prodajalno v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 6.

Brinjevec

garant. pristen, samo ene kvalitete, v zaprtih steklenicah po sledečih cenah: 1/4 litra K 1.—, 1/2 litra K 1.90, 1 liter K 3.60.

„Zdravnik želodca“

je edina posebnost želodčnega likerja iz zdravilnih rastlin, kateri izborna vpliva proti slabosti v želodcu ter ga radi tega v nobeni družini ne bi smelo manjkati.

Dobi se tudi v vsih prodajalnah konsumnega društva za Ljubljano in okolico.
Odlikovan v Parizu s srebro kolajno in čast. križcem.

Ivan Jax in sin Ljubljana

Dunajska cesta šte. 17

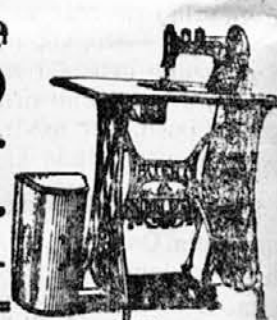
priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe zastonj in franko.

Zaloga pohištva in tapetniškega blaga

Fr. Kapus

Ljubljana, Marije Terizija c. 11 (Kolizej).

Zaloga spalnih ter jedilnih sob v različnih :
: najnovejših slogih. :

Zaloga otomanov, divanov, žimnic :
: in otroških vozičkov.

Spalnica v američanskem orehu 350 kron.

Obstoječa: 2 dvovratni omari, 2 postelji, 2 nočni omarici, en :
: umivalnik z marmornasto ploščo in ogledalom.

BALKAN

Trgovska, spedijska in komisijska del. družba.

Podružnica: Ljubljana, Dunajska cesta št. 33.

Centrala: TRST.

Telefon št. 100

mednarodna spedijska, spedijske in zavarovalne vse vrste, prevažanje blaga, skladišča, kleti. Prosta skladišča za redni užitni podvrženo blago. Najmoderneje opremljeno podjetje za selitve in prevažanje pohištva v mesto in na vse strani s patentiranimi pohištvenimi vozi. Shranjevanje pohištva in blaga v suhih posebnih skladiščih. Omotacije itd. — Spedijski urad, generalni zastop in prodaja vozniških listov: „Dalmatie“ delniške družbe v Trstu brez vozne proge Trst-Benetke inobratno ter Trst-Ancona parobrodne družbe D. Tripeovich & Co, Trst Avstrijskega Lloydja Cunard-Linje za I. in II. razred. Naročila sprejema tudi blagovni oddelek „Jadranske banke“.

Zmerno cene. — Točna postrežba

Potniki
v severno in južno AMERIKO
se vozijo sedaj le po domači avstrijski progi

AVSTRO-AMERIKANA

Trst-Newyork, Buenos Aires-Rio de Janeiro

najmodernejši brodarstvi z dvema vrtnicama, električno razsvetljavo, brezličnim brzojavo, na katerih je za vsakega potnika preskrbljeno, da dobi dovolj domače hrane z vinom, svež kruh, postelje, kopeli itd.

Odhod parnikov:
v sev. Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni.

Trst-New-York, vsako soboto.

Trst-Južna Amerika, vsakih 14 dni.

Trst-Kanada, vsak mesec.

Vsakovrstna pojasnila daje drage volje brezplačno pri glavni agenturi za Kranjsko, Štajersko in Koroško:

SIMON KMETETZ, Ljubljana,

Kolodvorska ulica šte. 26.